

Київський
міжнародний
економічний
форум

Висновки
КМЕФ 2016

Про Форум

Київський міжнародний економічний форум (КМЕФ) — постійно діюча дискусійна платформа, учасники якої формують новітню стратегію технологічної, соціальної та економічної модернізації України, завдяки діалогу експертів, представників бізнесу та влади, імплементації кращого світового досвіду. Минулого року захід зібрав понад 800 представників ділових, експертних та публічних кіл та став одним з найбільш масштабних та змістовних бізнес-заходів в країні. Близько 70 спікерів з 20 країн світу – успішних європейських реформаторів, міжнародних та українських експертів – запропонували прогресивні рекомендації, що базуються на нових підходах до освіти, науки та «точок зростання» економіки.

Місія

- Сформуванню загального бачення шляхів модернізації економіки України;
- Розробити стратегії реформування економіки України, що базуватиметься на нових підходах до освіти, науки, розвитку пріоритетних галузей та "точок зростання", шляхом консолідації представників бізнесу, влади та експертної спільноти в рамках форуму;
- Довести розроблені стратегії до уряду України та міжнародних ділових і політичних кіл;
- Сформувати команду однодумців: бізнесменів, урядовців та експертів, які візьмуть участь в удосконаленні стратегії економічного реформування країни та її практичній реалізації;
- Створити умови для конструктивного діалогу між представниками бізнесу, влади та професійної експертної спільноти з питань пошуку нових джерел та ресурсів економічного зростання;
- Залучити до обговорення та консолідувати на площадці форуму усі сторони, зацікавлені у реалізації нової стратегії економічного зростання країни.

Організатори



Асоціація "Інноваційний розвиток України" об'єднує провідні міжнародні та національні компанії у сфері інформаційних та інших високих технологій, машинобудування, мікроелектроніки, енергоефективності, освіти й науки. Місією Асоціації є створення умов для високотехнологічного бізнесу в Україні.

www.uaid.com.ua



Фонд Василя Хмельницького K.Fund засновано 2015 року для підтримки проектів у галузях освіти та економіки. Місія K.Fund — надавати ключі до розвитку та реалізації, забезпечувати можливості отримувати нові знання і навички, сприяти відкриттям та допомагати вийти на новий рівень. K.Fund відкриває шлях до мрії.

www.kfund.ua



Український союз промисловців та підприємців – найбільше та найстаріше в Україні об'єднання представників ділових кіл та суб'єктів економічної діяльності усіх форм та видів. УСПП – неурядова організація. Союз утворено у лютому 1992 року з метою захисту економічних та соціальних прав підприємців, що працюють в Україні.

www.uspp.ua





ПРОГРАМА КМЕФ 2016

1 ДЕНЬ. 06 ЖОВТНЯ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Виклики та можливості економіки XXI сторіччя

ПАНЕЛЬНІ ДИСКУСІЇ

Крипто фінансові технології. Успішні кейси та можливості для України

Індустрія 4.0 та промислова політика України

Україна на світовій економічній мапі

Індустрія 4.0: чому і як навчати у XXI столітті?

Роль жінки в сучасному суспільстві та бізнесі

Створення інституцій для сталого розвитку

Світовий досвід боротьби з корупцією

Промисловий потенціал України (партнер - Interpipe)

Кошти пенсійних фондів як потужний ресурс розвитку економіки

Лідерство і реформи

Hi-Tech інструменти розвитку української промисловості

Стратегія розвитку банківської системи України

2 ДЕНЬ. 07 ЖОВТНЯ

ПАНЕЛЬНІ ДИСКУСІЇ

Міжнародне співробітництво: Україна-Європа

Україна: час для нових інвестицій

Міжнародне співробітництво: Україна-Азія

Інвестиції в агробізнес: як збільшити прибуток за допомогою інновацій

Успішні інвестиції – mission possible

Енергоефективність та зелена енергетика: інвестиційна привабливість

B2B зустрічі власників та керівників бізнесу

Підсумкове ток-шоу "Виклики економіки для українського бізнесу в найближчі 5 років"

Пленарне засідання

Виклики та можливості економіки XXI століття

Світ стоїть на порозі четвертої індустріальної революції, тим часом як Україна застигла в економічних реаліях кінця минулого століття. Чи вдасться Україні зробити якісний стрибок і не лише реформувати економіку, привівши її у відповідність до сучасних стандартів, а й наздогнати лідерів у передових технологіях? Які сектори економіки слід змінити насамперед, аби не опинитися на манівцях мейнстріму нової технологічної революції? Ці питання були в центрі обговорення панелі КМЕФ «Виклики та можливості економіки XXI століття», до якої було запрошено [Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана](#).

«Сировинний тип економіки, олігархічна модель управління, високий ступінь корупції, слабке правосуддя, насильницький апарат держави, який не дає можливості повноцінно розкрити можливості українського бізнесу, створити умови для якісного залучення капіталу, неможливість проведення публічної, чесної приватизації – це ті речі які зупиняють наш розвиток», - визнав голова українського уряду Володимир Гройсман. Ці фактори, на його переконання, є не природними, а штучними, великою мірою створеними самими органами державного управління, політичним класом. Тому, резюмує Прем'єр-міністр, «завданням уряду є формування відкритої, якісної державної політики, яка дозволить забезпечити стале економічне зростання». Уряд планує впроваджувати конкретні інструменти для досягнення економічного зростання. Насамперед, за словами пана Гройсмана, це створення офісу супроводження інвестицій, який буде «точкою входу для будь-якої інвестиції, але нам потрібна не кількість інвестицій, окремі суми, нам потрібні успішні інвестиції». Наступний інструмент, який має з'явитися невдовзі, - Комітет відродження української промисловості. «Ми маємо перезапустити потенціал промисловості і виробляти національний продукт із високою доданою вартістю, - обіцяє Прем'єр-міністр. – Я переконаний, що за 3-5 років ми будемо успішною країною».

На думку Віктора Галасюка, голови Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, країна потребує іншого класу перетворень в економіці: «Україна повинна сьогодні перейти із рівня реформації і навіть перестрибнути трансформацію та стати інноватором, ми повинні зробити дуже серйозні ставки в контексті четвертої промислової революції, розвинути ті галузі, які можемо змасштабувати в 3-10 разів, створити нові галузі, яких не існує, але через десятиліття вони дадуть колосальні надходження».

Водночас учасники панелі зауважували на поступу, який зробила Україна впродовж двох років. «Це вражаючі кроки, - говорить Крістіан Даніельсон, генеральний директор з питань розширення ЄС в Єврокомісії. - Ви відходите від старих звичок, традицій і започатковуєте нову структуру чи то у фінансовому секторі, чи то в діловій сфері, чи то у новій структурі боротьби із корупцією. Основна проблема України зараз полягає у просуванні цих реформ, і забезпеченні їх сталості».

Крістіан Даніельсон нагадав про широкі можливості співпраці з ЄС: «Україні необхідно приєднатися до європейських проектів, коли ми говоримо про різні дослідження, про програму «Горизонт 2020». Використовуйте ті елементи, які передбачені в рамках цієї програми для приваблення інвестицій».



Індустрія 4.0 та промислова політика України

Четверта промислова революція – лейтмотив КМЕФ-2016. Ця тема була також титульною на цьогорічному Світовому економічному форумі в Давосі. Революція 4.0 полягатиме передусім в сплаві різних технологій і новацій, фізичних, цифрових, біологічних. Вона суттєво змінить і технологічний ландшафт світу, і економічний, і, можливо, геополітичний.

Що треба зробити Україні, аби не лишитися осторонь і знайти гідне місце в новому світі?

[Голова Української спілки промисловців та підприємців Анатолій Кінах](#) нагадав, що в США, Німеччині, Великій Британії, інших розвинутих країнах розроблено стратегії політики неоіндустріалізації. «Зазначені документи спрямовують зусилля держави на наукомістке, високотехнологічне, конкурентоздатне виробництво, наукові дослідження, - зазначив Анатолій Кінах - Одне із головних завдань нашого форуму - щоб ці проблеми вийшли не тільки на рівень діалогу влада-бізнес, а й вплинули на конкретні рішення влади, які будуть відповідати більш високій стратегії промислової політики, інноваційної, індустріальної, в цілому». Структура експорту України – [42% продукція АПК і харчової промисловості, 27% – хімія, руда, метал, напівфабрикати](#). «Це структура експорту колоніальної держави. Ми не маємо права дозволити, щоб цей сценарій поглиблювався, - висловлює тривогу Анатолій Кінах. - [На жаль, у нас немає програми розвитку, і Україна має повернутися до стратегічного планування свого розвитку](#)».

[Джемалеттін Дамладжи, заступник міністра економіки Туреччини з 2009 по 2013 рік](#), вказує на потребу країн у перетворенні своїх економік на "економіку знань", яка концентруватиметься на хай-тек продукції. «У Туреччині розроблено стратегію на 2015-17 роки, ціль якої – здійснити стратегічні інвестиції в основні технології, а також державні закупівлі як основний інструмент. Виходячи з того, що індустрія цифрових технологій вимагає високої освіти і знань, ми вирішили надати середньостатистичному студенту найкращу освіту, а також рівні можливості для вчителів в комунікативних технологіях. Загальна сума цієї державної інвестиції – 8 мільярдів доларів».

Учасники дискусії особливо зосередилися на потребі розвитку новітніх наукових напрямків, ефективного поєднання наукових напрацювань з промисловими новаціями. «Що дуже успішно зроблено у Сполучених Штатах, то це партнерство між індустрією та освітніми установами. Дуже добре перевести університети зі статусу "веж зі слонової кістки" у більш практичну площину. Ось у цьому формула, - говорить [Гаррі Джейкобс, головний виконавчий директор Всесвітньої академії мистецтва та науки, дійсний член Римського клубу та президент Консорціуму світових університетів](#). – Україні потрібні три речі: освічені люди, університети, сфокусовані на практичному застосуванні, навіть якщо вони теоретичні дослідження виконують. І вам потрібно подивитися на все з практичної точки зору, тобто потрібні люди, які отримують знання не з тим, щоб просто піти та отримати роботу, а люди, які хочуть використовувати це з підприємницьким підходом».

Україна на світовій економічній мапі

Україна має велетенський економічний потенціал, проте досі не може розкрити його через відсутність системних реформ. Несприятливий бізнес-клімат, корупція, відсутність дерегуляції і верховенства права є тими засадничими чинниками, які відлякують від України зарубіжного інвестора. На цьому наголошували всі учасники дискусії – послы зарубіжних країн та представники дипломатичних місій, акредитованих в Україні.

Спікери відзначили що за останні два роки стабілізувалася макроекономічна ситуація, український уряд здійснив низку реформаторських кроків. Проте темп реформ не відповідає очікуванням ні всередині країни, ні поза її межами.

Посол Японії в Україні Сумі Шігені підкреслив, що одним з привабливих чинників для інвестора в Україні є високоосвічена і водночас недорога робоча сила. Після Революції Гідності великі японські компанії прийшли в Україну, зокрема, всесвітньо відомі Fudjikura, Miyazaki Sumitomo electric вже відкрили тут свої заводи. Проте в Японії мало знають про Україну, і уряду слід налагодити ефективні комунікації з тим, щоб створити промоцію України у світі.

Та, на думку посла США в Україні Марі Йованович, покращити імідж України можна не промоцією, а зміною обставин: «Успішна боротьба з корупцією і сталі зобов'язання на шляху до реформ забезпечать вам прями інвестиції».

З цим згоден посол Туреччини в Україні Йонет Джан Тезель: «Не варто забагато кричати про реформи, краще їх впроваджувати. У період 1994 - 2002 рр. інвестиції в Туреччину складали приблизно 13 млрд. доларів. Відтак ми почали структурні реформи, і з 2002 року до сьогодні зарубіжні інвестиції зросли до 117 мільярдів доларів. Ми і самі інвестуємо в інші країни, і одна з потенційних цілей – Україна». За словами посла Тезеля, турецький бізнес зацікавлений інвестувати в аграрні та інфраструктурні проекти в Україні.

Спікери звернули увагу на те, що політика української влади не спрямована на підтримку малого та середнього бізнесу. «Точку росту дають не великі, а малі та середні компанії, - говорить [Ніколас Бердж, радник торгово-економічного відділу Представництва ЄС в Україні](#), - Малих підприємств в Україні небагато, тому що їм важко тут працювати, вони не знаходять джерел фінансування для свого розширення, потерпають від протекціоністської політики, продиктованої великим бізнесом. Це треба змінювати».

А посол Кореїської Республіки в Україні [Лі Янг Гу](#) вважає, що «кореїська модель може бути надією для України». «50 років тому Корея посідала друге місце у шкалі найбідніших країн світу, сьогодні вона одна з найбагатших країн світу. Цього ми досягли завдяки національній ментальності, корейському духу, адже ми ніколи не здаємося, не опускаємо руки і є дуже підприємливою нацією, - говорить посол Янг Гу. - Корея продемонструвала унікальну модель розвитку. Ми могли би поділитися своїм досвідом з Україною».



Kyiv International Economic Forum

Organizers:
UAID

K Fund
Way to the future

onews.

Partners:

АРКАДА
Банк Вашої родини

INTERP

ALEXANDROV
PARTNERS

Deloitte
bionic hill



Індустрія 4.0: чому і як навчити у XXI столітті?

Україні недостатньо тих системних реформ в галузі освіти, які починають впроваджуватися впродовж двох років, що минули після Майдану, в освіту треба інвестувати. У цій тезі солідаризувалися всі учасники дискусії. За рахунок зниження якості освіти на всіх рівнях, падіння престижу викладацьких професій, значення диплома про вищу освіту та відтоку молодих спеціалістів за кордон, що спостерігається останні два десятиліття, Україна втрачає освітній потенціал, що може позначитися на майбутньому її розвитку.

[Дан Шехтман, Нобелівський лауреат 2011 року з хімії за відкриття квазікристалів](#), наводить приклад наукового прориву своєї батьківщини: «Першим університетом Ізраїля був Техніон - школа інженерів-технологів. Фактично цей університет було створено саме для того, щоб дати початок нашій технологічній нації. Нам треба було перевести інновації на рівень продукту. Для того, щоб мати більше технологічних підприємців, нам потрібно більше науковців, інженерів, а для того щоб їх кількість збільшилась, нам слід викладати науку ще з дитячого садочка. Таким чином, ми формуємо розумне майбутнє на подальші 20 років. Ізраїль не дарма є країною стартапів».

Одна із засадничих проблем освіти в Україні, вважає [т. в. о. ректора Харківського національного університету радіоелектроніки Едуард Рубін](#), - її закоріненість у радянських методах та підходах, базованих на патерналізмі, превалюванні дисципліни, відсутності вільного мислення. «Ми навчали всіх математики, фізики, але метою було не те, щоб вони стали грамотними й інтелектуальними, а щоб вони виготовляли ракети, ядерні бомби, все те, що рухало Радянський Союз уперед. Епоха змінилася, країна змінилася, світ змінився, проте процеси в школі залишилися ті самі. Наші молоді люди сьогодні переважно не здатні до пошуку нестандартних рішень, вони не можуть чогось вигадати, тому що привчені зі школи не ступити і кроку без дозволу класного керівника, директора чи завуча. І це, - говорить пан Рубін, - відрізняє нас від західних шкіл, де більше свободи і акцент не на набір знань, а на вміння ними оперувати». Тому насамперед потрібні системні зрушення в початковій та середній школі.

Цих зрушень важко досягти без повернення престижу професії вчителя, що, своєю чергою, залежить від рівня оплати праці, переконує [бізнесмен Василь Хмельницький, який є засновником K.Fund](#) – фонду для підтримки проектів у галузі освіти та економіки. Він пропонує ширше впровадження приватних шкіл та бізнес-шкіл як альтернативу державним навчальним закладам.

«У вас достатньо хороша система освіти і у вас є хороші працівники і дуже багато людей з лідерським потенціалом. Але для того, щоб вони не виїздили з України, вам треба створити тут гідні умови життя та праці», - резюмує Дан Шехтман.

Роль жінки в сучасному суспільстві та бізнесі

Історично українське суспільство досить високо підносило роль жінки. Проте жінки рідко посідали вищі щаблі у політиці та діловому житті. Навіть сьогодні, попри задекларовану гендерну рівність, жінки становлять лише 23% українського парламенту, з 5 млн підприємців, зареєстрованих у нашій країні, тільки 22% - жінки, і лише 6% жінок керують великими компаніями, тобто такими, що мають понад 250 співробітників. Чому існує дисбаланс між присутністю чоловіків та жінок у політичному та бізнес-середовищі, що заважає жінкам бути соціально активними, розвиватися, рухатися кар'єрними сходами?

Учасники панелі були одноставні в тому, що культурний бекграунд, суспільні традиції в Україні, на відміну від країн Азії, дають рівні можливості для самореалізації чоловікам та жінкам. «Активність жінки, її бажання до кар'єрного та ділового росту залежать у нас від сімейного виховання, цінностей, які закладають дівчатам у юному віці. Стереотипи на зразок «для дівчини головне – вдало вийти заміж і сховатися за спиною чоловіка» потроху зникають», - вважає [Софія Забуга, головний редактор ELLE Україна](#). На її думку, багато залежить від особистості людини, від її волі до зростання, наполегливості, ділових якостей та навиків.

Справді, жінки в Україні є помітними лідерами в медіа-бізнесі, журналістиці, в галузі освіти, охорони здоров'я тощо. Водночас, як підкреслили панелісти, активні жінки переважно спинаються на мідл-менеджменті і припиняють рух вгору, тому що відчують значні труднощі в гармонійному поєднанні роботи і сім'ї. «Коли жінка зможе вивільнити час від домашнього вогнища, вона зуміє віднайти час і для освіти, і для нових ідей та їх реалізації. Отож питання не лише в силі особистості конкретної жінки, а і в тих обставинах, в яких вона живе. А тут багато залежить від держави. Треба, аби держава створила такі умови, щоб жінки мали більше часу для ділової активності, для самовдосконалення. Особливо жінки, які самотужки виховують дітей, або виховують у сім'ї дитину-інваліда. Держава дає їм украй незначну підтримку», - говорить [Катерина Чала, засновниця IT-холдингу MMI Group](#).

Разом з прикладами успішних жінок, панелісти згадали і про важку проблему сімейного насильства, яка свідчить, що ідеали гуманізму та гендерної рівності ще не дісталися до соціально уразливих верств українського суспільства. На думку [арт-менеджера Наталі Заболотної](#), жінки мають об'єднуватися у різноманітні жіночі організації, щоб піднімати подібні проблеми для більш масштабного суспільного обговорення.



Kyiv
International
Economic
Forum



Створення інституцій для сталого розвитку

Одним з інструментів інститутів сталого розвитку є вільні економічні зони, індустріальні та інноваційні парки. За даними ООН, існує близько трьох тисяч різноманітних вільних економічних зон, які разом створюють понад 40% світового ВВП.

Досвід ВЕЗ в Україні у 2000-2005 рр. не був позитивним. Вільні економічні зони, на думку тодішніх урядовців, не виправдали обсягу вкладених державою пільг.

Нині ідея вільних економічних зон, а зокрема найбільше технологічних парків, знову повернулася в Україну. Нещодавно Верховна Рада ухвалила відповідні зміни до законодавчих актів щодо діяльності технологічних парків. Які кроки має застосувати держава, щоб ВЕЗ і технопарки стали успішним інструментом для розвитку? Досвід якої країни Україна може адаптувати?

На погляд панелістів, з-поміж сусідніх з Україною держав найбільш активно розвиває технопарки Туреччина. [Орхан Чомлек, генеральний директор технопарку «Тубітак Мармара»](#), поінформував, що в Туреччині засновано 64 технопарки, 51 з яких уже діють; до роботи залучено 35 тисяч науковців. Експорт турецьких технопарків склав 2,5 млрд. доларів. «Основні переваги технопарків, – провадить пан Чомлек, – полягають у створенні місточка між університетами та промисловістю, з тим, щоб забезпечити конкретну співпрацю із залученням науковців, а також збільшення капіталовкладень у підвищення якості послуг, розробку передових технологій, створення середовища для кластерів з тим, щоб підвищити синергію між компаніями».

Залучення університетів та НДІ до технопарків – один зі способів загальмувати «відтік мізків» з України за кордон, переконані учасники дискусії.

Треба створити привабливі умови оподаткування для інвесторів, які вкладатимуть у технопарки, переконаний [перший віце-президент Української спілки промисловців та підприємців Василь Хмельницький](#). Не останньою передумовою для технопарків, на його думку, є налагоджена інфраструктура: «Який може бути технопарк, коли немає під'їзних доріг?»

[Професор фінансів в IMD \(International Institute for Management Development\) Артуро Біс](#) радить застосовувати такий інструмент, як державно-приватне партнерство: «Державний сектор не може взяти на себе все. Державна вживає зусилля для сприяння експорту, інноваціям, вона тільки сприяє, але не є рушійною силою. Також моя порада незмінна – вам треба визначитися зі спеціалізацією: вирішити, в чому ви найкращі, в чому ви перші з перших, який доступ, який ринок, чи це ІТ-інфраструктура, чи це технологія, чи це обладнання тощо».

[Разом з тим Пітер Ліндхольм](#), радник з інноваційної політики Світового банку, застерігає: «Не є очевидним, що цей інструмент (ВЕЗ) завжди дає очікувані результати, зокрема в рамках перехідних економік. Тут питання не в тому, щоб скопіювати зроблене в інших країнах, а зможти розробити щось те, що відповідає потребам України. Наприклад, Сербія, Хорватія - це ті країни, які мають надзвичайно привабливі переваги у сенсі оподаткування. Якщо у вас немає низки таких переваг, то немає сенсу у створенні такого інструменту, особливо зараз».

Світовий досвід боротьби з корупцією

Корупцію визнано однією з головних перешкод для ефективних реформ в Україні, однією з загроз національній безпеці країни. Корупційні кошти еквівалентні 6,7% національного ВВП країни. За індексом корупції, який щороку досліджує авторитетна міжнародна організація Transparency International, Україна посідає 130-е місце із 168 місць.

Учасники панелі намагалися проаналізувати успішний світовий досвід боротьби з корупцією та визначити, які кроки має зробити Україна для подолання цього ганебного і гальмівного для економіки та суспільства явища.

«Є держави, де стратегія боротьби з корупцією вкладається у стоси документів. Але боротьба з корупцією не потребує багато паперу, вона потребує конкретних рішень. Наприклад, в Естонії така концепція вкладалася в одні сторінку: 1. Подолати корупцію в освіті завдяки таким-то заходам», - розповідає [експерт Ради Європи з питань анти корупції Тілманн Хоппе](#).

Серед дієвих кроків України пан Хоппе називає електронне декларування: «Я вірю в цей інструмент, і той факт, що багато політичних сил дуже потужно намагались саботувати провадження такої системи, говорить про її ефективність».

Присутні визнали, що Україна ухвалила ще низку важливих антикорупційних рішень – прийняла відповідне законодавство, створила спеціальні органи, НАБУ, НАЗК, започатковує антикорупційні суди, реформує судову систему. Проте, на думку панелістів, політичному класу, урядовцям, правоохоронним органам бракує рішучості в анти корупції. Саме тому, за словами [першого заступника міністра юстиції України Наталії Севостьянової](#), затримання недобросовісних чиновників «нагадує рибалку на каналі «Діскавери»: впіймав, показав усім, відпустив». «Судова система має діяти більш ефективно», - наполягає Наталія Севостьянова.

Боротьбу з корупцією, вважає пані Севостьянова, слід розпочинати з міністерств, запровадження механізмів, які унеможливають хабарництво. «Коли після Майдану я прийшла в Міністерство юстиції, в його системі по всій країні працювало близько 40 тисяч людей, всіх не проконтролюєш, - пригадує Наталія Севостьянова. - Перше, що ми впровадили, - електронні послуги: реєстрація майна, реєстрація підприємства. Ви можете зареєструвати компанію з дому, працюючи онлайн, ви можете сплатити всі необхідні тарифи онлайн. Наступним кроком було відкриття всіх реєстрів».

Присутні торкнулися увагою і нового для українців терміну «інформатор». Це громадянин, який, побачивши корупційні дії, повідомляє про це у відповідні органи. «Я провів невелике дослідження ЗМІ і не знайшов класичних випадків інформаторства в Україні, хоча, я думаю, у вас є такі інформатори. Ці люди потребують захисту, адже їх і залякують, і звільняють, і вбивають. Я знаю, що закон про захист інформаторів розробляється, і вам треба його прийняти», - говорить Марк Уорт, керівник міжнародного проекту із захисту інформаторів [Blue Print for Free Speech](#).

Загалом українцям слід змінювати ставлення до корупції, яка вважається ледь не частиною ментальної культури. «Індекси сприйняття корупції у вас дуже низькі. Поведінка людей змінилася, але вона далека від тотального несприйняття корупції. Можливо, вам варто започаткувати загальнонаціональну кампанію на зразок тих, що проводять на захист довкілля чи в боротьбі з тютюнопалінням», - [радить директор з розвитку міжнародного бізнесу бізнес-асоціації боротьби з хабарництвом Trace International Девід Арленд](#). Експерт нагадує, що корупція тією чи іншою мірою є у всіх країнах світу, всесвітньо відомих корпораціях. «Розроблено міжнародне законодавство. Але головне, певен пан Арленд, – щоб була рішучість його виконувати. Приклад з FIFA доводить, що з корупцією можна ефективно боротися не тільки на національному, але й на міжнародному рівні».



Промисловий потенціал України

Відновлення промислового потенціалу несподівано для багатьох стало новим трендом економічної політики України. Адже постіндустріальна ера з її новими технологіями потребує первинного ресурсу. Учасники дискусії, представники провідних промислових компаній, впевнені, що розвиток і підтримка пріоритетних галузей промислового виробництва дасть поштовх для розвитку супутних бізнесів, і, як наслідок, сприятиме економічному зростанню України.

Під час панелі зазначалося, що опорними галузями України є ті, що лишилися в спадок від СРСР, - металургія, хімія, сільське господарство, почасти машинобудування. Проте залишилися високоосвічені спеціалісти, конструкторські бюро, лабораторії, які здатні запропонувати конкурентний продукт на глобальному ринку, зокрема і в інших секторах.

[Олександр Громико, президент Української асоціації виробників](#), шкодує, що його компанія «Сатурн» не почала займатися виробництвом побутової електроніки раніше: «Ми збудували завод у Каневі, нарощуємо і розширяємо виробництво, експортуємо у 25 країн, в тому числі і в ЄС. Ми вирішили замінити Китай, тут, в Україні». Ще один успішний приклад – фармакологічна промисловість. [Голова наглядової ради заводу «Біофарма» Костянтин Єфименко](#) повідомив, що компанія збудувала заводи з виготовлення пробіотиків та фракціонування плазми крові: «Це високотехнологічні виробництва, ми створили надсучасні лабораторії. Без науки тут не обійтися». За словами пана Єфименка, вітчизняні фармацевтичні заводи закривають 43% українського ринку.

«Сьогодні, коли Україна втратила рейтинги в промисловості, слід виокремити базові галузі, зробити ставки на них, створивши для них максимально вигідні умови, і ці галузі потягнуть за собою решту промисловості», - вважає [Павло Штутман, співвласник та голова наглядових рад компаній «Гідросила груп» та «Елворті груп»](#). Справді, як свідчить [Василь Федін, генеральний директор ТОВ «Смарт Мерітайм Груп»](#), - групи компаній, яка займається суднобудівництвом, «Сьогодні ми закупаємо двигуни, насоси, зварювальний дріт, фарби тощо за кордоном, тому що промисловість країни стоїть, але простіше і вигідніше було б купити це в Україні, таким чином, кожне робоче місце в суднобудуванні дасть додаткових 5-8 робочих місць у супутніх галузях промисловості».

Якої підтримки потребує промислова галузь? Серед важливих необхідних змін учасники дискусії називали деолігархізацію і забезпечення чесного конкурентного середовища, верховенства права. Костянтин Єфименко називає ще такі чинники: «Нам потрібні кредити під 3% хоча би на 10 років. Тому що по 25%, ну, вибачте, можна займатись лише нелегальним бізнесом. Для якихось торгових операцій, може, така ставка підходить, а для будівництва заводу ми не можемо брати такі кредити. Друге: нам потрібна стабільна податкова система. І зараз, тимчасово, нам потрібна допомога в освоєнні і створенні потужних експортних ринків».

Кошти пенсійних фондів як потужний ресурс розвитку економіки

Пенсійна система України збудована так, що 16% ВВП країна витрачає на виплату пенсій. Сьогодні один працюючий українець утримує 1,6 пенсіонера, а через десятиліття, з огляду на старіння нації, - утримуватиме двох.

«Визначення підходів до пенсійної реформи сьогодні, на жаль, зосереджене на двох темах – чи піднімати пенсійний вік та чи забирати спеціальні пенсії. Все більше розмов серед політиків зводяться до того, щоб ліквідувати бюджет Пенсійного фонду України і частину витрат перенести на державний бюджет, - констатує [Тетяна Сальнікова, голова Ради українських асоціацій адміністраторів пенсійних фондів](#). - ВВП на душу населення є дуже низьким, тому нам потрібно думати про ті складові пенсійної реформи, які дозволить збільшити ВВП».

В цьому контексті учасники дискусії посилаються на досвід Чилі, де пенсійна реформа 2008 року не лише дала можливість вирішити питання гідних пенсій для громадян, а й дала поштовх до розвитку економіки. «Відтоді в Чилі щорічне зростання ВВП становить приблизно 4,5-4,6%, і приблизно 8% цього росту пояснюється саме впровадженням пенсійної реформи», - констатує один з авторів цієї реформи, [президент міжнародної федерації адміністраторів пенсійних фондів Артур Гільермо](#).

Пенсійні фонди Чилі є активними інвесторами. Зокрема, у будівельну та інфраструктурну галузі. «Приблизно 1,5 млн. квартир, будівель фінансуються за рахунок пенсійних фондів, через іпотечні кредити строком до 30 років. Ще приблизно 7 млрд. доларів пенсійних фондів інвестуються в електроенергію, 630 млн. - в сектор комунікацій і приблизно 2 млрд. доларів - у будівництво доріг, аеропортів, лікарень», - розповідає пан Гільермо.

На його думку, сьогодні для України більш відповідними є приватні фонди, «тому що, можливо, держава не здатна так оперативнo керувати пенсійними фондами».

Латиноамериканський бізнес дуже схожий на сучасний український бізнес, бо там працюють в основному не фондові інструменти, є особливі відносини, вважає [голова правління банку ПАТ АКБ «Аркада» Костянтин Паливода](#). Та саме пенсійні фонди Чилі, на його думку, показали промисловості, що якщо вони будуть відкритими, будуть працювати за правилами офіційного фондового ринку, відповідати всім рейтингам, то матимуть можливість залучати довгострокові, відносно недорогі ресурси пенсійних фондів. «Реалізація принципів чилійської пенсійної системи в наших умовах вимагатиме попередніх заходів, наприклад, створення ринку цінних паперів, які будуть потрібні пенсійним фондам на перший період своєї роботи, адже всі пенсійні фонди в нашій країні переживають найбільшу проблему - нестачу активів», - пояснює пан Паливода.

[Голова національної комісії цінних паперів та фондового ринку Тимур Храмаєв зазначає](#), що корінь проблеми – в перманентній нестабільності, адже впродовж 25 років держава позбавляла громадян можливості накопичувати кошти, і закривала очі на появу на ринку недобросовісних «пенсійних фондів». «Вирішення проблеми лежить у фундаментальних речах: нівелювання асиметрії інформації (інформація повинна бути відкритою, всі повинні звітувати - емітенти, фонди), пряма відповідальність кожного учасника ринку. Він повинен розуміти, що несе кримінальну відповідальність за розпорядження коштами, він не має права інвестувати будь-куди і повинен надавати послуги, а не сподіватися на те, що клієнт не володіє інформацією, щоб на цьому нагріти руки. Це відповідальний бізнес, клопітка праця, заснована на стабільних та етичних принципах, які буває дуже складно прописати в інструкціях та законах. Потрібно змінювати принципи та фундаментальну основу функціонування цього ринку», - резюмує пан Храмаєв.



Kyiv International Economic Forum



Лідерство і реформи

На етапі докорінної перебудови Україна особливо потребує нових людей, харизматичних лідерів, енергія, компетентності та знання яких, помножені на авторитет та довіру цієї особистості в суспільстві, зможуть «завести» локомотив реформ. Учасники дискусії однак не в думці – таких лідерів загальнонаціонального масштабу, як Лі Куан Ю в Сингапурі чи Вацлав Гавел у Чехії, в Україні сьогодні немає. Навряд чи в недалекому майбутньому можна буде говорити про «іменні» реформи, як, наприклад, «шокова терапія» Лешека Бальцеровича в Польщі.

Учасники дискусії також не змогли визначити, роль якої з соціальних груп має бути рушійною, лідируючою для просування реформ – політичного класу, бізнесу, [громадянського суспільства](#). [Андрій Булах](#), керуючий партнер компанії Deloitte, вважає, що більшу соціальну відповідальність має брати на себе бізнес. Він вірить, що «вплив бізнесу на те, що відбувається поза – на освіту, місцеві громади, в яких цей бізнес формується, соціальні програми, екологію тощо, зростає, хоч, на жаль, переважно це така собі піар-акція, модне слівце corporate social responsibility. Проте все більше бізнесменів починають розуміти, що слід припинити дивитися собі під ноги і у звіти про прибутки та витрати, а треба підняти голову. Можна багато критикувати Міністерство економіки, мовляв, розробіть стратегію розвитку держави, як же так, два роки минуло, а цього досі немає? Проте хто в цьому зацікавлений передовсім? Так, бізнес. А бізнес сформулював свою стратегію економічного розвитку країни? Ні».

Має бути солідарна відповідальність усього суспільства, погоджується [президент концерну «Галнафтогаз» Віталій Антонов](#), але для цього слід мати те, чого наразі в Україні, на жаль, немає, – довіру. Довіру суспільства і бізнесу до влади, влади – до бізнесу.

«Проблема лідерства і реформ для нас, мабуть, найголовніша. Вона не тільки гостро звучить для України, ми це спостерігаємо у всьому світі, і в США, і в ЄС – еліти відстають від тих нових викликів, які стоять перед країнами, – вважає [Павло Різаненко, заступник голови Комісії Верховної Ради України з питань приватизації, голова підкомітету з питань цінних паперів та фондового ринку](#), – В Україні ці нові виклики наклалися ще на старі болячки і на кризи, пов'язані в тому числі і з війною, і з відсутністю реформ». На його думку, українські реформи полягають не тільки у докорінній зміні державного управління, всіх галузей господарства та суспільного життя, а і в зміні менталітету. «Досі дуже багато громадян вважають, що держава їм винна, – спостерігає Павло Різаненко. – А країни, на які ми орієнтуємося, або згадуємо, що хотіли би, аби було як в США, там зовсім інша система відносин. Там держава виконує функцію social security, соціального захисту, якщо ти втрапив у халепу, ти отримуєш food stamps, але не більше того. Нашим людям треба відійти від патерналізму і більш активно реформувати свої підходи до роботи, до життя. Не чекаючи, поки їм про це скаже з телевізора авторитетний лідер».

Hi-Tech інструменти розвитку української промисловості

Загально визнано, що в Україні є високорозвинений IT-сектор. Проте, як відзначили учасники панелі, він мало задіяний у вітчизняних галузях промисловості. IT-фахівці більше працюють на закордоні, за висловлюванням [президента технологічного холдингу KMScope Євгена Уткіна](#), в цій галузі Україна експортує сировину так само, як і в агросекторі. «Ми звикли говорити про потужний потенціал IT-індустрії, – каже пан Уткін, – Але IT не самостійна вертикаль, яка буде зростати сама собою, не «річ у собі», а інструментарій для створення нових технологій у виробництві. Тільки синергія IT і промисловості дасть поштовх для розвитку. Нині промисловці мало залучають внутрішньоукраїнський IT-потенціал і цю ситуацію, базовану насамперед на ментальних установках, слід переламати».

Певною мірою це є причиною наразі невеликих інвестицій в український інноваційний ринок – 100 млн. доларів, тоді як в інноваційний ринок Ізраїлю інвестовано понад 4 млрд. доларів. «Сьогодні вам потрібні такі підприємці, які перетворять якісь інноваційні відкриття в продукт», – підсумовує [Нобелівський лауреат, професор ізраїльського технологічного інституту «Техніон» Дан Шехтман](#).

«Перше, що вам необхідно зробити, – це зрозуміти, що зробили до вас інші. Друге – переконатися, що ви не копіюватимете те, що робили інші, і застосовувати власні знання, – радить [Пітер Ліндхольм, радник з інноваційної політики Світового банку](#). – У всіх постсоціалістичних країнах, де я працював, помітна недобра тенденція копіювати моделі, що дали добрий результат в інших країнах». Зауваживши на тому, що як кожна людина унікальна, так унікальною є й кожна інновація, Пітер Ліндхольм радить Україні застосувати вибірковість у підході до Hi-Tech: «Якщо ви не забезпечите селективність інновацій, не зосередитеся саме на тих, які потрібні вашій економіці, ви витратите мільярди доларів, які не принесуть ні користі суспільству, ні фінансових прибутків державі. Отже, спершу селективність, а потім уже можна говорити про спеціальні венчурні технології, про передачу технологій тощо».

Що може зробити держава для того, щоб поживити застосування інновацій в промисловості? «У держави є унікальні інструменти, яких немає у бізнесу, – це і держгарантії для міжнародних інвесторів, і податкові пільги, і стартап-візи, і фінансова інфраструктура фондів і багато чого іншого», – стверджує [Євген Саранцев, співзасновник TradeHub BlackeBox Capital](#). Держава має надати захист інтелектуальній власності, додає [директор з технологічної політики «Майкрософт Україна» Михайло Шмельов](#): «Якщо на системному рівні не захищені права інтелектуальної власності, то ніхто не буде вкладати тут в наукомісткі технології. Скажімо, у виробництво медикаментів, ніхто не створюватиме відповідні підприємства чи не будуватиме R&D-центри».

Панелісти також відзначили відсутність спадкоємності політик уряду у впровадженні інновацій в усіх галузях. «Має бути спадкоємність української національної адженди, мають бути цілі, які б не змінювалися від уряду до уряду, від президента до президента, – говорить пан Шмельов. – А досі ми живемо від каденції до каденції, наша політика хитається зі зміною того чи іншого вищого органу влади».



Стратегія розвитку банківської системи України

Головні функції Національного банку - забезпечення стабільності національної валюти та нагляд за банківською системою. Чи ефективно НБУ виконує ці функції з тим, щоб запустити економіку і дати їй поштовх до зростання?

Різке знецінення гривні у 2014-2015 рр. вказує на те, що регулятор припустився певних помилок. Водночас учасники дискусії відзначили ефективні кроки НБУ, зокрема, в очищенні банківської системи від «баластних» банків: починаючи з 2014 року, за рішенням НБУ припинили діяльність 80 банків із 180. [Голова правління Центру розвитку ринкової економіки Юрій Прозоров](#) назва цей крок «вимиванням із банківської системи токсичних активів». На його погляд, оптимальна кількість комерційних банків в Україні може бути на межі 50. А [професор Гжегош Колодко, директор інституту "TIGER" в університеті Козьмінського, який був віце-прем'єр-міністром і міністр фінансів Польщі, відповідно, у 1994-1997 і 2002-2003 рр.](#), запевняє, що «20-25 комерційних банків для України – це нормально».

Спікери неодноразово зауважували на потребі зміни функції та ролі державних банків в економічному устрої країни. [Експерт Центрального банку Японії, який нині є радником Міністерства фінансів України, Масару Танака](#) навів приклад своєї країни, де в 1970-х роках державні банки, жорстоко контрольовані Міністерством фінансів, видавали позики малим та середнім компаніям. «Це були ризиковані позики, на які не наважувалися комерційні банки. Sony, Panasonic, Mazda - це приклади компаній, які були на той час малим та середнім бізнесом, і державні банки взяли цей ризик, видали кошти таким компаніям, і, як ви бачите тепер, з них розвинулись світові гіганти».

«Нам потрібні нові державні банки, - резюмує Юрій Прозоров, - ті, що маємо, зокрема, і «Ощадбанк», були універсалізовані попередніми урядовими структурами, тобто стали комерційними банками з державним капіталом, це були годівниці для кредитування «потрібних» компаній. Нам потрібні банківські інструменти, як у інших країнах, передовсім експортно-кредитне агентство з підтримки експорту. Також, гадаю, варто придивитися до американського досвіду small business administration, безпосереднього державного кредитування малого та середнього бізнесу на місцях. Тоді ми не будемо перекладати на комерційні банки тягар держави, змушуючи їх кредитувати промисловість, пріоритетні проекти і даючи відтак рефінансування». Державне кредитування, на думку пана Прозорова, є одним з чинників зменшення в подальшому відсоткових ставок для кредитів.

Учасники дискусії також обговорили проблему повернення в банківський обіг готівки, яка перебуває «на руках» у громадян. А це, за словами модератора панелі, [голови правління Української міжбанківської валютної біржі, Анатолія Гулея](#), приблизно 90-100 млрд.доларів, які не потрапляють в українську економіку. Це питання недовіри українців до банків, констатує [віце-президент Національного банку Польщі Анна Тчечінська](#). «Коли щось відбувається в небанківському секторі, ми це називаємо тіньовою банківською економікою, то це означає, що уряд, центральний банк, відповідальний за фінансову стабільність, не контролюють ринок. Відтак втрачається довіра, впевненість людей, тож надалі стимулювати економіку буде надзвичайно важко, - стверджує пані Тчечінська. - Це має бути робота багатьох органів, в першу чергу правової системи, судової системи і законодавців, а не лише Національного банку і контролюючих органів. Ми сьогодні ще не говорили про систему банківських гарантій, якої у вас фактично немає. Якщо ви забезпечите належне реагування та прозорість, підзвітність Національного банку, дієвість судової системи, а також комунікацію з громадянським суспільством, ви побачите, що довіра зростатиме».

Міжнародне співробітництво: Україна-Європа

Угода про вільну торгівлю з Європейським Союзом дає унікальний шанс для України. І український бізнес почав використовувати це відкрите «вікно можливостей», що засвідчує зростання експорту в ЄС на 5% упродовж пів року.

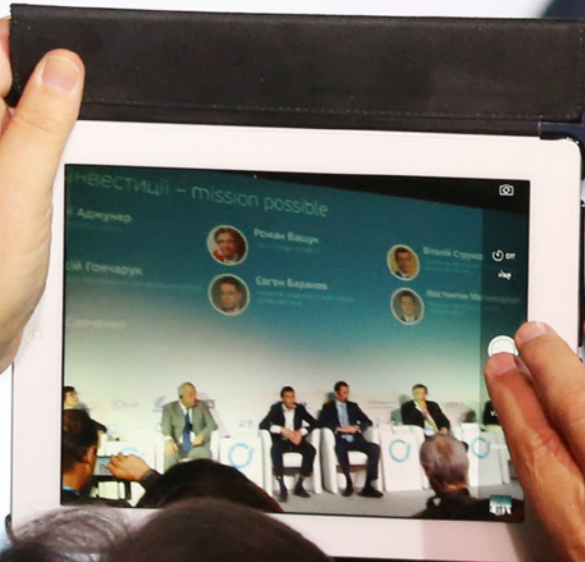
Учасники дискусії зазначили, що Україна повинна чітко сформулювати і швидко виконувати свої «домашні завдання»: адаптувати до європейських свої стандарти, технічні регламенти, вимоги до якості та безпеки продукції тощо.

Тривожною тенденцією, яка продовжується з 1990-х років, є превалювання в структурі торгівлі з ЄС сировинної продукції. Як поінформував [президент Українського союзу промисловців і підприємців Анатолій Кінах](#), 80% українського експорту в Європейський Союз – це сировина, переважно аграрна: кукурудза, пшениця, ріпак. «Ми ніколи не погодимося, з точки зору національних інтересів, щоб Україна перетворювалася в агросировинний придаток розвинутого світу, маючи величезний інтелектуальний потенціал, в тому числі науко-технічний, промисловий, кадровий», - зазначив Анатолій Кінах.

[Дмитро Гільгур, засновник консалтингової компанії VimesVC](#), закликав присутніх не узагальнювати на рівні ідіом «нас чекають/не чекають у Європі», а порадив бізнесу сміливіше налагоджувати особисті контакти з підприємцями країн ЄС, правильно позиціонувати свою продукцію, сміливо конкурувати з аналогічною продукцією з Китаю чи Тайваню, яка сьогодні панує на ринках ЄС. «Порівняно з компаніями із цих країн українські мають переваги – насамперед це логістика, шлях з України коротший, наші компанії можуть запропонувати гнучке виконання замовлень», - стверджує пан Гільгур.

Разом з тим українські спікери зазначили, що Європейський Союз цікавий не тільки як ринок збуту для товарів, а і як джерело інвестицій; технологій, того обладнання, яке не виробляється в Україні, але яке вкрай потрібне для модернізації наших галузей, економіки в цілому. Залучення інноваційних технологій та інвестицій має стати пріоритетом для України, переконує пан Кінах.

Та для цього Україні слід створити сприятливий бізнес-клімат. Найбільшим ризиком для іноземного інвестора є не конфлікт на Донбасі, говорить [Кшиштоф Седлецькі, президент Європейської Бізнес Асоціації](#), а рівень корупції, відсутність довіри до суддівської системи, що формує непривабливий імідж України в очах інвестора. «Проте індекс привабливості бізнес-клімату дещо виріс: із 2,2 за 5-бальною шкалою у 2013 році до 2,88 у 2016 році, - констатує Кшиштоф Седлецькі, - І це вселяє трохи оптимізму».



Україна: час для нових інвестицій

Світ стоїть на порозі четвертої промислової революції, яка впродовж найближчих років, чи, як припускають учасники дискусії, максимум найближчих десятиліть радикально змінить значну кількість професій, бізнесів, секторів економіки, надасть їм технологічно цілковито інші якості. Які кроки та політики допоможуть Україні не залишитися на узбіччі цих революційних процесів?

Найперше, на що вказують панелісти, - створення сприятливого клімату для прямих міжнародних інвестицій. «Україна має величезний індустріальний і промисловий потенціал, але інфраструктура промисловості технологічно застаріла, її необхідно модернізувати за допомогою нових інвестицій. Компанії із іноземним капіталом будуть приносити нові технології в країну, а вони є тим мотором, який рухає розвиток смарт-індустрії», - аргументує [Рушен Четін, голова Турецько-української ділової ради](#).

Серед цікавих для інвестора галузей учасники дискусії назвали сільське господарство і переробку, ІТ-сектор, зокрема створення програмних продуктів, фінансові послуги, енергетичний комплекс, транспорт, хімічну галузь, гірничодобувну промисловість, машинобудування.

Утім, зауважив [Євген Уткін, президент технологічного холдингу KM Core](#), «революція створить нові індустрії, тому ключове слово тут – «новація», і слід шукати нестандартні підходи». Так, з огляду на те, що Україна посідає третє місце у світі за родючістю ґрунтів, пан Уткін бачить майбутній ефект у створенні екосистеми, «яка буде породжувати українські компанії, з українською спеціалізацією, що дозволить нам тримати першість у світі в аграрному напрямку». [Представник Ізраїлю Джонатан Пасіфісі, генеральний директор компанії Wadi Ventures](#), зацентрував на невикористаному ресурсі українського ВПК, який нині є запитаним через конфлікт на Донбасі, але водночас міг би дати поштовх і для розвитку конверсійних технологій.

Як відзначили учасники панелі, інвестиційний клімат в Україні покращується, втім дуже повільно. Так, згідно зі звітом Світового банку за 2016 рік, за легкістю ведення бізнесу Україна займає 125-те місце з-поміж 189 держав. Порівняно з попереднім роком, Україна піднялася в цьому рейтингу на чотири пункти. Серед причин панелісти називають корупцію, відсутність справедливих судів, невідгядну для інвестора систему оподаткування та митну політику. До цього тла [Дмитро Александров, керуючий партнер міжнародної юридичної компанії Alexandrov&Partners](#), додає ще один важливий аспект: «Політичні ризики залишаються високими, і за таких умов їх треба страхувати. Дуже невелика кількість інвестицій страхуються в Україні, тому що приватні страхові послуги дуже дорогі». Міжнародні партнери можуть допомагати Україні в страхуванні політичних ризиків за розумною ціною, припускає пан Александров. Також, на його погляд, попри низку органів та управлінь для сприяння інвестиціям, створених останнім часом, «взаємодія державних органів та інвесторів перебуває у суб'єктивній площині, а треба використовувати прості принципи – клієнтоорієнтованості на потребі інвестора».

«Капітал України – земля і люди, і я би перефразував так: «люди і земля». Треба більше вкладати в освіту та науку, створити умови для того, щоб зупинити «відтік мізків» за кордон, щоб найкращі фахівці лишалися в Україні і тут створювали свій високотехнологічний продукт», - закликає [перший віце-президент Української спілки промисловців та підприємців Василь Хмельницький](#).

Міжнародне співробітництво: Україна-Азія

Зростаючі економіки Китаю, країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону дають підстави прогнозувати, що економічний центр світу за кілька десятиліть переміститься в Азію. Попри те, що стратегічним вектором розвитку Україна обрала Європейський Союз та попри певну ментальну євроцентричність, Україна більш динамічно нарощує торгівельні стосунки з країнами Азії. З 2005 по 2015 рік товарообіг між Україною та ЄС зріс з 10 до 13 млрд. доларів, тоді як з країнами Азії – з 8,6 млрд. доларів до 12,4 мільярда. Торгівля з дотеперішнім головним партнером України в цій царині – державами СНД – впала за вказане десятиліття з 10 до 7,8 млрд. доларів.

Новим велетенським вікном можливостей учасники дискусії вважають проект Нового шовкового шляху, з Китаю до Європи. Наскільки Україна готова взяти участь у Новому шовковому шляху? Чи не залишиться вона осторонь? Чи зможе запропонувати власні інфраструктурні рішення для цього проекту?

[Євген Кравцов, перший заступник міністра інфраструктури України](#), запевнив, що в світлі останніх геополітичних змін розвиток транзитних коридорів в обхід РФ є питанням стратегії уряду. Він нагадав, що на початку 2016 р. Україна випробувала тестовий поїзд з Києва до китайської станції Достик: «Таким чином було доведено технічну можливість проходження цього маршруту. Стабільну роботу на цьому напрямі ще не налагоджено, бо йде робота з визначення тарифу перевезень, проте встановлено стабільне сполучення Україна-Казахстан-Середня Азія. Ми довели можливість доставки вантажів до Казахстану за недільний термін, до Китаю – за 10 днів».

Крім того, на думку пана Кравцова, є багато сателітних напрямків від Нового шовкового шляху, наприклад, Іран, який добудовує залізничне сполучення з Азербайджаном.

Учасники панелі відзначили, що дорога «назад», з ЄС до Китаю, відкриває перспективи для створення додаткової продукції, якої потребує азійський ринок. Проте, як слушно зауважив [заступник генерального секретаря Ради співробітництва тюркомовних країн \(Turkic Council\) Омер Коджаман](#), щоб Україна не лишилася осторонь проекту, «вам треба швидко і якісно створювати інфраструктурну базу – дороги, порти, залізницю; і не тільки бізнес, а держава також має представити свої інфраструктурні проекти».

«Україна може в цьому сенсі послуговуватися китайською моделлю. Китай не просто так став другою провідною економікою світу, не тому, що Китаю «пощастило», ні – за цим стояла послідовна державна політика, добра стратегія, добре продуманий план, - говорить [Сінґх Манміт, інвестор та Chinaccelator](#). - Вони сформували поділ на сектор, шунали інвесторів, вони проводили цю політику і вони почали з пілотних проектів, поки досягли успіху».

«Я багато чую, і не тільки тут і зараз, про Новий шовковий шлях. Та ваші розмови дещо відрізняються від китайської концепції, - зауважує [Чжан Чхунхуа, віце-президент однієї з провідних будівельних та інвестиційних компаній Китаю Anhui Foreign Economic Construction \(Group\)](#). – Китайська концепція – це пояс і шлях. Це не просто економіка, це Конфуцій. Тобто Китай пропонує концепцію, що дозволить уникнути конфліктності між країнами та людьми: більше співпраці, торгівлі, інвестицій, більше дружби. А реальні проекти, про які ми говоримо, - лише додаток до цієї концепції».



Інвестиції в агробізнес: як збільшити прибуток за допомогою інновацій

Інвестиції в агробізнес: як збільшити прибуток за допомогою інновацій

Сільське господарство, попри свій імідж досить консервативної галузі, сьогодні є одним із найбільш наукомістких та інноваційних секторів економіки України. Якщо в 2000-х роках аграрний бізнес розвивався переважно за рахунок масштабування, то останніми роками, завдяки значній внутрішній конкуренції та амбіціям вийти на зовнішні ринки, виробничники сфокусувалися на ефективності вирощування та виробництва продукції, на ефективних моделях управління бізнесом.

Водночас учасники дискусії зазначили, що на шляху до впровадження інноваційних підходів та новітніх технологій з певними проблемами стикаються малі та середні фермери, яким бракує передовсім інструментів для отримання фінансування новацій.

Ярослав Бойко, співзасновник і директор AgriLab:

«Технології, які найбільше сьогодні використовуються, - якісний аналіз ґрунту та потенціалу поля. Відтак супроводження виробничих процесів - догляд за посівами, коригування виконання різних операцій через безпілотники, супутниковий моніторинг, сенсорне обладнання. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність використання вхідних ресурсів до 30%. Наступний етап - підготовка техніки до реалізації точного землеробства, контроль насіння, добрив, їх змінні норми внесення залежно від потенціалу ділянок поля - додатково дає економію від 0 до 40% і більше.»

Карл Стурен, засновник та президент компанії «Чумак» та «Віндкрафт Україна»:

«Ми пишаємося тим, що 15 років тому запровадили першими на теренах СНД крапельне зрошення полів. І сьогодні з країн ЄС приїздять до Каховки, щоб перейняти технологічний досвід вирощування овочів на великих площах. Хоч наша компанія самостійно не вирощує овочі, та якість лишається самоціллю, тому ми проводимо ретельний контролінг контрахтерів і знаємо, на якій ділянці поля який процес відбувається... На мій погляд, інвестиції в нові технології окупуються тільки в довгостроковій перспективі. Це пов'язано з тим, що для досягнення високих технологій слід інвестувати не тільки гроші, а і сучасну техніку, а це можливо тільки при роботі з великими площами».

Юрій Косюк, засновник ПАТ «Миронівський хлібопродукт»:

«Успіх – за відкритістю компанії до експериментів та управлінськими новаціями. Ми ввели в раду директорів фахівців, не пов'язаних з аграрним бізнесом, відтак компанія глобально змінилася. Ми стали майданчиком, де проводять експерименти всі світові компанії, які працюють в аграрній індустрії країни. Також шалені експерименти ми проводимо в нашому внутрішньому аграрному університеті, де вчимо спеціалістів, агрономів. Що цікаво – на все це ми не витрачаємо грошей, а тільки людський ресурс».

Олена Волошина, керівник діяльності Міжнародної фінансової корпорації (IFC) в Україні:

«Спільно з компаніями ми використовуємо можливості, які є на перетині аграрного сектору та ІТ. Подібні технології дозволяють компаніям економити мільйонні ресурси за рахунок правильної техніки, GPS. Крім того, разом з кількома банками ми запустили механізм векселів для закупівлі засобів захисту рослин, і завдячуючи цьому вексель став сьогодні платіжним засобом, ним користується 15% покупців цих засобів».

Успішні інвестиції – mission possible

Український уряд планує найближчим часом створити агентство зі сприяння інвестиціям. Цю новину, яку в рамках Київського міжнародного економічного форуму оприлюднив віце-прем'єр-міністр Степан Кубів, схвально коментували учасники дискусії «Успішні інвестиції – mission possible».

«Ця установа повинна працювати дуже конструктивно, швидко, має визначити, який інвестор потрібен, показати йому українські переваги. Вона має «під ключ» створити такі умови, щоб інвестори не хвилювались про всілякі дозволи, реєстрації землі і все таке інше, що сьогодні створює перешкоди для приходу бізнесу в Україну», - вважає директор ЄБРР в Україні **Шевкі Аджунер**. На тлі великих проблем, які заважають комфортному бізнес-клімату (зарегульованість, корупція, відсутність справедливого судочинства) пан Аджунер бачить і ті однокрокові дії, які потребують мінімум зусиль і лише прояву політичної волі. Передовсім, говорить директор ЄБРР в Україні, «треба всьому світу показати, що Україна готова денаціоналізувати ці підприємства, і це буде позитивним кроком для залучення інвесторів». А **Костянтин Магалецький, партнер інвестиційної компанії Horizon Capital**, у наборі однокрокових рішень пропонує найперше повернутися до нульового оподаткування інвестицій, спрямованих у закупівлю основних фондів: «Тобто якщо закуповується обладнання і завозиться в Україну - ніякого ПДВ, ніяких мит. Це зменшує вартість проєктів на 30%, покращує їх інвестиційну привабливість».

Точками застосування інвестицій може стати малий та середній бізнес, а саме він, як свідчить світова практика, створює передумови для сталого розвитку. Шевкі Аджунер поінформував про запровадження Європейським Банком Реконструкції та Розвитку в партнерстві з ЄС нової програми вартістю 40 млн. євро для підтримки малих та середніх підприємств. «Ця програма спрямована на те, щоб розвинути їхні організаційно-технічні спроможності, навчити, як розробляти нові продукти, виводити їх на нові ринки. Сподіваюся, наступні 2-3 роки ця програма буде впроваджена», - говорить Шевкі Аджунер.

Панелісти зупинили увагу на історіях успіху, яким окремі українські підприємства завдячують кредитам ЄБРР. Так, **засновник інвестиційно-консалтингової компанії «ВС Капітал» Віталій Струков** навів приклад заводу Novasoge: «Це результат міжнародного проєкту, реалізованого в Україні з метою забезпечення високоякісними преміксами як виробників білково-мінерально-вітамінних добавок, так і вітчизняних комбікормових заводів, що входять до вертикально інтегрованих тваринницьких та птахівницьких агрохолдингів, що дозволяє останнім випускати високоякісну продукцію».

Константин Магалецький доповнює ряд успішних українських підприємств, які змогли піднятися за допомогою кредитування ЄБРР: «Біофарма», «Біла лінія», «Інтерзапоріжжя», «Керамія». Сьогодні в Україні ЄБРР надає найдовші кредитні кошти на розвиток компаній, запевняє пан Магалецький. Водночас він звертає увагу на те, що керівники українських компаній часто не готові до приходу інвестора: «Чи ви готові змінювати бізнес-керівництво своєї компанії, розуміючи, що ви повинні бути прозорі для іноземного інвестора, пропонувати представникам інвестора місця в раді директорів і повністю бути прозорими у використанні інвестицій і відповідальними за це? Як показує практика, зі 100% кейсів, які ми розглядаємо разом з клієнтами, тільки 10 % погоджують. Треба, щоб власники і топ-менеджмент реально були готові змінювати підхід до управління, до прозорості прийняття рішень. І це дуже серйозна і психологічна, і ментальна проблема для наших компаній».

Панельна дискусія

Енергоефективність та зелена енергетика: інвестиційна привабливість

Зелена енергетика, а особливо енергоефективність – досить нові сектори в українському економічному житті, лише два роки як вони почали стрімко розвиватися. Ці сектори, зазначив [Андрій Зінченко, співзасновник української мережі енергетичних інновацій «Грінкубатор»](#), який модерував дискусію, вже дозволили країні суттєво скоротити споживання дорогих і «геополітично не вигідних» традиційних енергоносіїв, зменшивши залежність України від Росії.

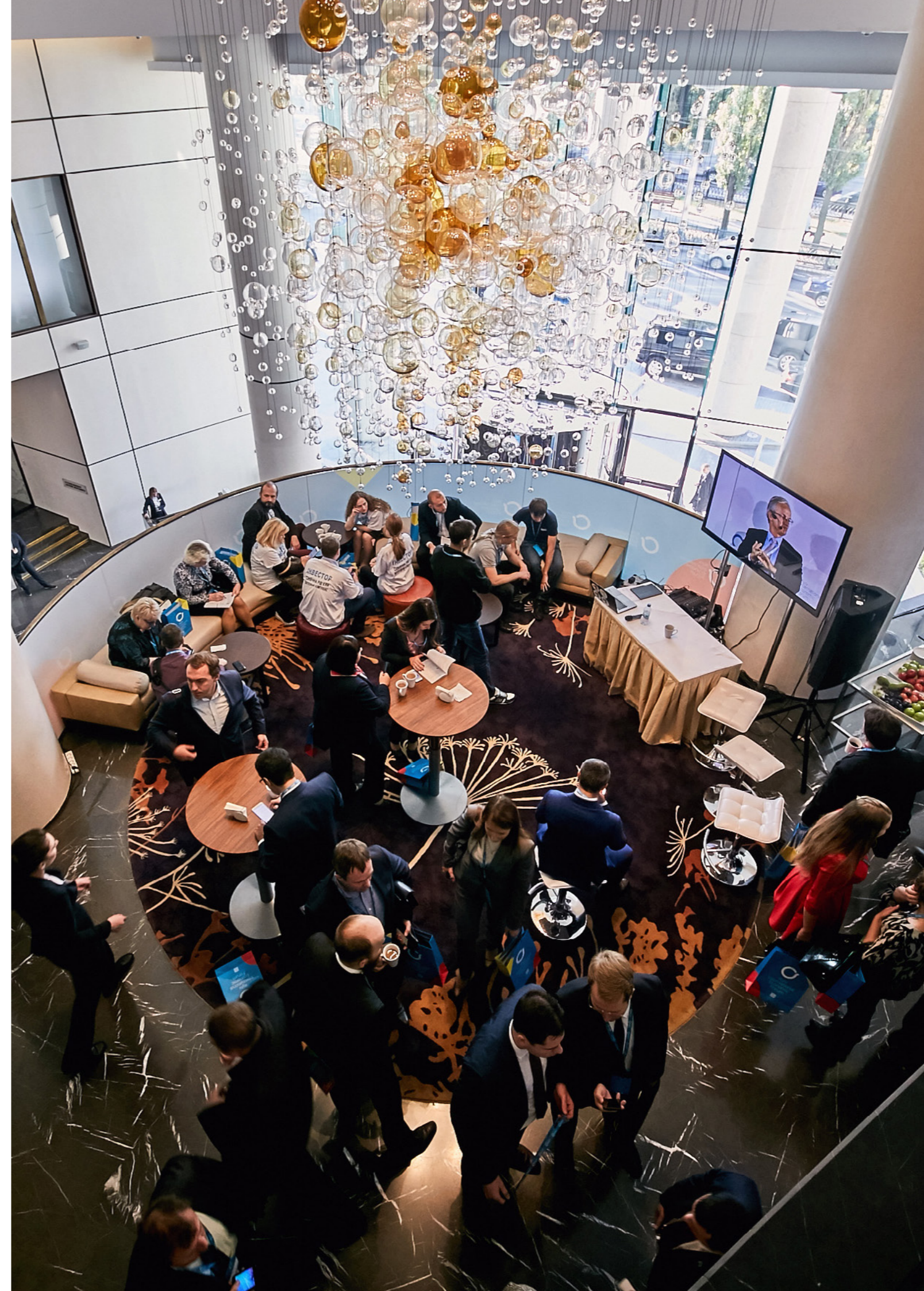
Україна, зауважили учасники панелі, зробила чимало кроків до впровадження енергоефективності та замісних джерел енергії, зокрема, змінила законодавство в сфері ESCO, впровадила «зелений тариф» для опалення, що є найвищим у Європі, започаткувала програму термомодернізації будівель, ввела в бюджетний кодекс поняття довгострокового бюджетного зобов'язання.

Обсяг ринку, підрахував [голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження Сергій Савчук](#), величезний: «80 тисяч багатоповерхіок потребують термомодернізації, а також 100 тисяч бюджетних установ. Інвестиційний потенціал індивідуального житлового фонду - до 86 мільярдів доларів, а будівель бюджетної сфери - до 8,5 мільярдів доларів».

Учасники дискусії спрогнозували, що в найближчий рік в сегменті енергоефективності з'являться нові ринки, зокрема, когенерація, використання інших видів палива. Так, [Райнер Ортманн, віце-президент із зв'язків з органами влади компанії Bosch](#), певен, що більшого розвитку набудуть технології з використання відходів для опалення. «Мені здається, що взагалі централізовану систему опалення треба змінювати, бо це технологія, потенціал якої фактично втрачає енергію і дає низьку енергозаощадливість», - аргументує пан Ортманн.

[Луїс Адао да Фонсека, співзасновник інвестиційної компанії Exus Management Partners](#), з великим оптимізмом дивиться на сонячну енергію: «У вас є сонячна енергія, ви зможете її використовувати і маєте умови для торгівлі нею. Якщо правильний контекст встановити, зокрема дати законодавчу основу, і придумати правильні політики, то, я впевнений, інвестиції прийдуть в Україну»

Під час обговорення спікери дискутували, який термін контракту для впровадження в будинках енергоефективних технологій більш доречний в українській ситуації – 5-10 років, чи 20 і більше? Водночас усі учасники обговорення згодні з думкою, висловленою Луїсом Адао де Фонсека: «Мені не настільки залежить, врешті, чи будуть податкові, тарифні пільги, чи буде контракт на 10 чи більше років. Я прагну бачити тут довгострокову політичну стабільність, непорушну законодавчу і правову систему» .



Виклики економіки для українського бізнесу в найближчі п'ять років

Які виклики чекають на український бізнес у найближчі 5 років і що потрібно починати робити вже сьогодні, щоб скористатися тими можливостями, які дає Четверта промислова революція? Учасники панелі намагалися підсумувати рецепти і рекомендації, які пролунали під час КМЕФ-2016.

«Індустрія 4.0 матиме короткостроковий і довгостроковий вплив на вітчизняну економіку. У довготривалій перспективі це дасть нам цілковиту зміну технологій, - розмірковує [Володимир Панченко, заступник голови правління громадянської організації «Центр розвитку ринкової економіки» та контент-директор КМЕФ](#), - На жаль, на форумі нам не вдалося з'ясувати, на якому ж місці буде Україна в Четвертій промисловій революції. Єдине, що ясно, - наша країна не буде серед перших. В будь-якому випадку, ми не побачили наразі ні готовності бізнесу до викликів 4.0, ні готовності владної інфраструктури». З точки зору впливів революції 4.0, які проявляться в короткостроковій перспективі, Володимир Панченко припускає, що «парадигма безкінечного глобального розширення і ринків і технологій закінчується, і натомість буде певне локальне, регіональне, міжрегіональне співробітництво, торгівля, економічні і виробничі альянси». Це, на його думку, є позитивом для України: «Україна може відпрацьовувати той концепт розвитку слабких економік, коли вони повинні вибирати пріоритети і розвиватись в якихось проривних зонах».

Четверта промислова революція несе системну, глибоку зміну як технологічного ландшафту, так і економічного і соціального ландшафту світу. «Хочемо ми цього чи ні, будемо ми це враховувати чи ні, але через певний час Україна опиниться в якійсь частині цього ландшафту. Цей рух не має бути хаотичним, - заявляє [голова комітету ВРУ з питань промислової політики та підприємництва Віктор Галасюк](#). - Ми маємо припинити діяти в парадигмі, заданій інерцією нашого розвитку, бо вона приведе нас в не дуже гарну точку. Завдання активного громадянського суспільства, експертів та бізнесменів, стратегічне бачення буде полягати в тому, щоби побачити ті глобальні ніші, де Україна може стати дуже щедрою і від того виграти. Це ціла низка галузей, перерахованих на цьому форумі. Безумовно, це розвиток того фундаменту, який ми маємо у вигляді сільського господарства; виробництво продуктів харчування. Безумовно, це буде мікс аграрного сектору з ІТ; це медицина, це сама ІТ, в якому будуть з'являтись низки цілих індустрій, в тому числі, інформаційної зброї».

Інструментарієм для такого руху вперед, на думку учасників дискусії, є, зокрема, технопарки, які дозволять залучити українську ІТ-індустрію у виробництво високотехнологічної вітчизняної продукції.

Учасники панелі резюмували застереження, що лунали під час кожної панелі форуму: перед Україною стоїть надскладне завдання, яке полягає в тому, щоб не тільки творчо і енергійно зустріти виклики Четвертої індустріальної революції, але й водночас долати важкі системні проблеми сьогодення – корупцію, недосконалу судову систему, неререформовану економіку, недолугу управлінську модель держави. Усе це потребує інакшого мислення, можливо навіть, зміни менталітету.

Є ті речі, які стали константою, але український бізнес та політикум ще не досягнули цього. [Заступник редактора "Новий час. Бізнес" і ведучий ділової передачі "Перша шпальта" Олег Гавриш](#), наводить приклад: ще не всі змирилися з тим, що російський ринок для нас втрачено на довгі десятиліття. А також, каже він, не всі зуміли оцінити оновлений людський фактор, ту силу громадянського суспільства, яке зміцніло в країні після Майдану. «Я запитав у Михайла Фрідмана, ізраїльського бізнесмена, який має 50% бізнесу в Росії і минулого року чимало грошей інвестував в «Альфа-банк»: що вас спонукало до інвестицій у 2015 році, коли інвестор, навпаки, тікав з України? – розповідає пан Гавриш. – Фрідман відповів, що поспілкувався з багатьма українцями і зрозумів, що в Україні є майбутнє, тому що люди вірять в це, думають, як можна міняти країну на краще. «А коли люди так вірять, це практично ознака того, що в країну можна інвестувати», - вирішив пан Фрідман».

«Дехто називає КМЕФ «східноєвропейським Давосом». Це не зовсім так. Проте форум, поза сумнівом, є територією смислів, місцем зустрічі бізнесу», - вважає [керівник економічних проєктів «Радио Вести» Андрій Блінов](#).



Deloitte.

HUBO

euronews.

INTERPIPE

ALEXANDROV
PARTNERS

KIEV
INTERNATIONAL
ECONOMIC
FORUM

UKRAINE
FINANCIAL MARKET
& PORTFOLIO

Українська
Бізнес
Асоціація

CEO

Партнери

Deloitte.

euronews.

ACC
THE CHAMBER OF COMMERCE

EBA
European Business Association

U.S. UKRAINE BUSINESS COUNCIL
USUBC

INTERPIPE

TURKISH AIRLINES
A STAR ALLIANCE MEMBER

ALEXANDROV & PARTNERS

ARCADA
Your Family Bank

DEiK
DIE EKONOMISCH-UNTERNEHMERKAMMEREI
KOREAN ECONOMIC RELATIONS BOARD

CCA

АСОЦІАЦІЯ
УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ
В ПОЛЬЩІ

bionic hill
innovation technopark

kmbs
Korea Management Business School

KVVB KOLAO

HUB2

CEO CLUB LUXEM

O₂ PR

Українська
Бізнес
Асоціація

FASTFORWARD



+38 (044) 496-30-36
info@forumkyiv.org
www.forumkyiv.org
www.fb.com/kyiveconomicforum